

Civilutskottets betänkande

2021/22:CU32

En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen. Lagändringarna syftar till att förenkla, förtydliga och effektivisera tillsynsarbetet inom byggnadsnämndens ansvarsområde. Dessutom lämnas förslag som förväntas öka takten i åtgärdandet av enkelt avhjälpna hinder mot tillgänglighet. Ändringar föreslås också för att förebygga olyckor i och i anslutning till byggnadsverk med brister.

Förslagen innebär att det uttryckligen ska framgå av plan- och bygglagen att när ett tidsbegränsat bygglov gått ut ska den plats eller det byggnadsverk som lovet avser återställas till samma skick som innan åtgärderna som lovet avser vidtogs. Det ska även framgå av ett beslut om lov och startbesked när en åtgärd får påbörjas. Vidare måste varje del av en åtgärd omfattas av ett startbesked för att få påbörjas. Möjligheten för tillsynsmyndigheten att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen utvidgas. Det tydliggörs att ett föreläggande om att åtgärda ett enkelt avhjälppt hinder ska riktas mot den som har rådighet över hindret. Samtidigt införs en presumtion för att detta ska anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman om inte annat visas. Det ska vidare framgå uttryckligen av lagen att ett rivningsföreläggande ska föregås av ett föreläggande att sätta det aktuella byggnadsverket i stånd. Slutligen utökas möjligheten för byggnadsnämnden att förelägga om stängsel vid säkerhetsbrister.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns tre reservationer (M, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:149 En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn.

Fem yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Regeringens lagförslag5

 Skyldighet att ta ut sanktionsavgift7

 Presumptionsregelns framtida utformning8

 Ett förenklat delgivningsförfarande11

Reservationer12

 1. Skyldighet att ta ut sanktionsavgift, punkt 2 (M, KD)12

 2. Presumptionsregelns framtida utformning, punkt 3 (M, KD)12

 3. Ett förenklat delgivningsförfarande, punkt 4 (KD)13

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag15

 Propositionen15

 Följdmotionerna15

Bilaga 2

Regeringens lagförslag16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:149.

2. Skyldighet att ta ut sanktionsavgift

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4486 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 1 och

2021/22:4495 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 1 (M, KD)

3. Presumptionsregelns framtida utformning

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4486 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 2 och

2021/22:4495 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 2 (M, KD)

4. Ett förenklat delgivningsförfarande

Riksdagen avslår motion

2021/22:4486 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 3 (KD)

Stockholm den 31 maj 2022

På civilutskottets vägnar

Emma Hult

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Hult (MP), Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Viktor Wärnick (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Momodou Malcolm Jallow (V), Lars Püss (M), Roger Hedlund (SD), Sanne Lennström (S), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M) och Ola Möller (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2021/22:149 En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Två motioner med sammanlagt fem yrkanden har väckts med anledning av propositionen. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

I ärendet har vidare lämnats in en skrivelse till utskottet.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen ändringar i plan- och bygglagen (2010:900) som syftar till att förenkla, förtydliga och effektivisera tillsynsarbetet inom byggnadsnämndens ansvarsområde. Dessutom lämnas förslag som förväntas öka takten i åtgärdandet av enkelt avhjälpbara hinder mot tillgänglighet. Ändringar föreslås också för att förebygga olyckor i och i anslutning till byggnadsverk med brister.

Lagförslagen innebär sammanfattningsvis följande:

Det ska uttryckligen framgå av plan- och bygglagen att innan ett tidsbegränsat bygglov har gått ut, ska den plats eller det byggnadsverk som lovet avser ha återställts. Om byggnadsnämnden förlängt tiden ska platsen eller byggnadsverket i stället ha återställts innan den förlängda tiden gått ut. Om byggnadsnämnden gett bygglov som inte är tidsbegränsat för åtgärden, behöver platsen eller byggnadsverket inte återställas.

Det ska även framgå av lagen att bestämmelserna om lov eller anmälan inte gäller för åtgärder som vidtas för att återställa en plats eller ett byggnadsverk vid ett tidsbegränsat bygglov.

Ett tidsbegränsat bygglov ska innehålla en upplysning om att den plats eller det byggnadsverk som lovet avser ska ha återställts innan tiden för lovet har gått ut.

Regeringen bedömer att en skyldighet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om återställande bör införas i plan- och byggförordningen (2011:338).

Av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska det framgå att de åtgärder som omfattas av lovet får påbörjas först när beslutet om lov är verkställbart.

I startbeskedet ska byggnadsnämnden ange vid vilken tidpunkt som åtgärden får påbörjas, om den inte får påbörjas direkt eller om beslutet om lov för åtgärderna inte får verkställas direkt.

Regeringen bedömer att en skyldighet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om verkställbarhet av lov samt villkor i lov bör införas i plan- och byggförordningen.

Om byggnadsnämnden har gett ett startbesked för en viss del av en åtgärd ska en annan del av åtgärden inte få påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked som omfattar den delen.

Regeringen bedömer att en skyldighet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om att en annan del av en åtgärd än den eller de som omfattas av ett startbesked inte får påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked som omfattar den delen, bör införas i plan- och byggförordningen.

Möjligheten för en tillsynsmyndighet att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen ska utökas till att även gälla gentemot ägare av byggnadsverk och fastigheter. Möjligheten utökas även från att bara gälla vid tillsyn över bygg-, rivnings- och markåtgärder till att gälla för alla åtgärder.

Det tydliggörs att förelägganden om att avhjälpa ett enkelt avhjälpt hinder ska riktas mot den som har rådighet över hindret. Om inte annat visas ska det anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman.

Det ska av plan- och bygglagen framgå att ett rivningsföreläggande ska föregås av ett åtgärdsföreläggande att sätta byggnadsverket i stånd.

Undantag från kravet att sätta ett byggnadsverk i stånd bör gälla vid säkerhetsrisker för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnadsverket om det kan antas att dessa brister inte kan åtgärdas med mindre ingripande åtgärder.

Om ett byggnadsverk har brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av det ska byggnadsnämnden få förelägga ägaren av byggnadsverket att anordna stängsel kring det.

Enligt regeringens bedömning bör det inte införas ett förenklat delgivningsförfarande för de förslag som nu lämnas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta lagförslagen.

Utskottet övergår nu till att under särskilda rubriker behandla motionsyrkanden som innehåller förslag om tillkännagivanden i frågor som anknyter till lagförslagen.

Skyldighet att ta ut sanktionsavgift

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att inte införa någon skyldighet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om verkställbarhet av lov samt villkor i lov. Utskottet hänvisar till propositionen.

Jämför reservation 1 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4495 yrkande 1 föreslår Viktor Wärnick m.fl. (M) ett tillkännagivande om att regeringen inte bör införa en skyldighet att ta ut sanktionsavgift för åtgärder som påbörjats innan ett lovbeslut får verkställas.

Ett motsvarande förslag lämnas också i kommittémotion 2021/22:4486 yrkande 1 av Larry Söder m.fl. (KD).

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att det av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska framgå att de åtgärder som omfattas av lovet får påbörjas först när beslutet om lov är verkställbart. I startbeskedet ska byggnadsnämnden ange vid vilken tidpunkt som åtgärden får påbörjas, om den inte får påbörjas direkt eller om beslutet om lov för åtgärderna inte får verkställas direkt.

Regeringen bedömer att en skyldighet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om verkställbarhet av lov samt villkor i lov bör införas i plan- och byggförordningen.

När det gäller frågan om byggsanktionsavgift anför regeringen följande i propositionen (s. 20):

Av 9 kap. plan- och byggförordningen framgår för vilka överträdelser av bestämmelserna i plan- och bygglagen som byggsanktionsavgift ska tas ut.

Huvudsyftet med byggsanktionsavgifter är att verka avhållande i fråga om överträdelser. Det saknas sanktionsmöjlighet för det fall en åtgärd, som nämnden gett startbesked för, påbörjas innan beslutet om lov är verkställbart trots att åtgärderna inte får påbörjas innan dess. Detsamma gäller i situationen då ett lov är förenat med villkor och därmed inte får påbörjas direkt. Regeringen bedömer i likhet med Boverket och en majoritet av remissinstanserna, bl.a. Malmö kommun men till skillnad från Fastighetsägarna, att en överträdelse av bestämmelserna om verkställbarhet och villkor i lov bör åtföljas av en sanktionsavgift enligt plan- och byggförordningen. En skyldighet att ta ut en sådan avgift bör därför införas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens förslag om att det av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska framgå att de åtgärder som

omfattas av lovet får påbörjas först när beslutet om lov är verkställbart. I startbeskedet ska byggnadsnämnden ange vid vilken tidpunkt som åtgärden får påbörjas, om den inte får påbörjas direkt eller om beslutet om lov för åtgärderna inte får verkställas direkt. Utskottet delar även regeringens bedömning i propositionen att en skyldighet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om verkställbarhet av lov samt villkor i lov bör införas i plan- och byggförordningen.

Motionsyrkandena bör avslås.

Presumptionsregelns framtida utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utformningen av presumptionsregeln om vem som ansvarar för att åtgärda ett enkelt avhjälpst hinder.

Jämför reservation 2 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4495 yrkande 2 föreslår Viktor Wärnick m.fl. (M) ett tillkännagivande om att den presumptionsregel som regeringen föreslår ska begränsas till enkelt avhjälpst hinder av byggnadsteknisk typ.

Även Larry Söder m.fl. (KD) föreslår i kommittémotion 2021/22:4486 yrkande 2 ett tillkännagivande om att den presumptionsregel som regeringen föreslår ska begränsas till enkelt avhjälpst hinder av byggnadsteknisk typ.

Gällande rätt

Enligt 8 kap. 2 § andra stycket plan- och bygglagen ska hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas. Motsvarande gäller för allmänna platser enligt 8 kap. 12 § andra stycket plan- och bygglagen.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att det ska införas en presumptionsregel för vem som ansvarar för att åtgärda ett enkelt avhjälpst hinder. Enligt förslaget ska förelägganden om att avhjälpst hinder riktas mot den som har rådighet över hindret. Om inte annat visas ska det anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman.

I propositionen anför regeringen bl.a. följande (s. 27 f.):

Regeringen bedömer, i likhet med Boverket och bl.a. Lunds kommun, men till skillnad från Sölvesborgs kommun, att förslaget har förutsättningar att

underlätta för byggnadsnämnden och korta handläggningstiden. Till skillnad från vad Uppsala kommun framför, anser regeringen att ändringen tydliggör och underlättar för byggnadsnämnden då det med förslaget blir möjligt att alltid i första hand rikta sig till byggnadens ägare med följden att det då blir upp till denne att visa om det är någon annan, exempelvis en verksamhetsutövare, som har den rådighet som krävs för att åtgärda hindret.

Regeringen bedömer vidare, i likhet med bl.a. Region Stockholm men till skillnad från Fastighetsägarna och Uppsala kommun, att förslaget kan förväntas leda till en snabbare åtgärdstakt av enkelt avhjälpta hinder. Mot bakgrund av att det fortfarande finns många hinder mot tillgänglighet som är enkla att avhjälpa och att förslaget kan förväntas leda till en snabbare åtgärdstakt av dessa anser regeringen att en presumptionsregel bör införas.

Hudiksvalls kommun ifrågasätter behovet av en presumptionsregel för allmänna platser. Som Boverket beskriver rör ansvarsproblematiken i första hand publika lokaler, inte allmänna platser. Boverket anser att en motsvarande presumptionsregel bör införas även för hinder på allmänna platser och att det rimliga är att presumptionen riktas mot platsens huvudman. Regeringen anser att det, i likhet med Boverkets förslag, är lämpligt att ha motsvarande bestämmelser för ansvaret att åtgärda enkelt avhjälpta hinder i såväl lokaler som på allmänna platser. I de fall exempelvis en samfällighetsförening är huvudman förtydligas på motsvarande sätt ansvaret därmed gentemot kommunen.

— — —

Hinder kan exempelvis handla om lokaler med en receptionsdisk eller en kölappsautomat som i sin utformning eller placering brister i tillgänglighet. Det kan även handla om svårbegripliga eller svårlästa skyltar. Utgångspunkten bör vara att ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman kan antas förfoga över det som utgör hindret på ett sådant sätt att denne har möjlighet att efterkomma ett föreläggande att åtgärda hindret. Även om byggnadens ägare i många situationer har sådan rådighet över hindren att denne har möjlighet att åtgärda dessa är emellertid så inte alltid fallet. En receptionsdisk eller kölappsautomat kan exempelvis ha satts upp av en verksamhetsutövare som hyr lokalen. Byggnadens ägare och verksamhetsutövaren kan också ha reglerat i sitt hyresförhållande att verksamhetsutövaren ansvarar för det som utgör hindret även om denne inte själv installerat eller uppfört det. Många hinder kan också åtgärdas på en rad olika sätt. Det kan exempelvis röra bländning vid stora glasytor mot det fria som kan åtgärdas med såväl inomhusmonterade gardiner eller persienner som utanpåliggande markiser. På motsvarande vis kan det för allmänna platser handla om brister i lekplatsers utformning eller utrustning som gör det svårt för barn med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att alls använda lekplatsen. Om byggnadens ägare eller den allmänna platsens huvudman inte råder över receptionsdisken, kölappsautomaten, skylten eller lekplatsen, bör det enligt regeringen vara denne som har att visa byggnadsnämnden att det förhåller sig på det sättet.

Om skyldigheten att åtgärda byggtekniska hinder eller hinder som härrör till byggnadens fasta delar och installationer alltid skulle åläggas fastighetsägaren, så som Uppsala kommun och Sjöfartsverket föreslår, bedömer regeringen att detta skulle kunna orsaka komplikationer i det enskilda fallet. Exempelvis kan dålig hörbarhet i en samlingslokal åtgärdas med fastmonterade ljudabsorbenter. Dessa kan ha mycket varierande utformning och påverka helhetsupplevelsen i samlingslokalen, och rådigheten över detta kan därför avtalsvägen ha lagts hos hyresgästen.

Regeringen menar att rådighetskriteriet alltid ska väga tyngst i varje enskilt fall.

Farhågan att fel part i större utsträckning föreläggs, så som Fastighetsägarna framför, är i viss mån befogad då det ligger i presumptionsregelns natur att ansvaret för att utreda frågan om rådighet förflyttas, åtminstone initialt, till byggnadens ägare eller den allmänna platsens huvudman. Om en fastighetsägare efter ett sådant föreläggande kan visa för byggnadsnämnden att ansvaret för att avhjälpa ett hinder av den sort som föreläggandet omfattar åligger någon annan, ska byggnadsnämnden, precis som i dag, bedöma rådigheten över hindret i det enskilda fallet. Efter en sådan bedömning kan byggnadsnämnden, om den finner det visat att rådigheten åligger någon annan, rikta föreläggandet mot denne i stället.

— — —

Kraven på vilken utredning eller dokumentation som byggnadens ägare eller den allmänna platsens huvudman behöver presentera för byggnadsnämnden för att anses ha visat att det är någon annan som har rådighet över hindret måste avgöras från fall till fall. Exempelvis kan detta göras genom att byggnadens ägare visar på ett hyreskontrakt där ansvaret reglerats mellan hyresvärd och hyresgäst eller ett särskilt framtaget formulär för särskild avtalsreglering av just enkelt avhjälpta hinder (se rapport 2021:10 s. 20). Regeringen bedömer, i likhet med vad Sveriges allmännyttan framför, att uppgiften att visa att ansvaret för att åtgärda ett enkelt avhjälpt hinder är avtalat till någon annan, inte kan anses vara särskilt betungande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare i betänkandet ställt sig bakom regeringens förslag att det ska införas en presumptionsregel i plan- och bygglagen där det tydliggörs vem som ansvarar för att åtgärda ett enkelt avhjälpt hinder. Enligt den nya presumptionsregeln ska förelägganden riktas mot den som har rådighet över hindret. Om inte annat visas ska det anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman. I propositionen gör regeringen bl.a. bedömningen att om skyldigheten att åtgärda byggtekniska hinder eller hinder som hör till byggnadens fasta delar och installationer alltid skulle åläggas fastighetsägaren skulle detta kunna orsaka komplikationer i det enskilda fallet. Regeringen menar att rådighetskriteriet alltid ska väga tyngst i varje enskilt fall.

Utskottet anser att den nya presumptionsregeln är lämpligt utformad, och utskottet ser alltså inte skäl för ett tillkännagivande om att begränsa regeln till att endast gälla för enkelt avhjälpta hinder av byggnadsteknisk typ. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Ett förenklat delgivningsförfarande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att införa ett förenklat delgivningsförfarande i vissa fall. Utskottet hänvisar till propositionen.

Jämför reservation 3 (KD).

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4486 yrkande 3 av Larry Söder m.fl. (KD) föreslås ett tillkännagivande om att det ska införas ett förenklat delgivningsförfarande för vissa rivningsförelägganden och vid förelägganden om instängsling.

Propositionen

Boverket föreslår i rapporten *Ovårdade tomter och förfallna byggnader* (rapport 2015:32) att ett förenklat delgivningsförfarande ska införas för vissa rivningsförelägganden och vid föreläggande om instängsling.

Regeringen gör i propositionen bedömningen att ett förenklat delgivningsförfarande för de förslag om rivningsföreläggande och föreläggande om stängsel som lämnas i propositionen inte bör införas.

Regeringen anför följande skäl för sin bedömning (s. 32 f.):

Boverket föreslår i rapporten *Ovårdade tomter och förfallna byggnader* att ett särskilt delgivningsförfarande ska införas (s. 35–41). Förslaget återkommer i flera av de bestämmelser som föreslås i rapporten, och tillsammans med två av bestämmelserna som behandlas i denna proposition. Boverket framhåller att förslaget har förutsättningar att underlätta byggnadsnämndens arbete. Formerna för delgivning är dock, som Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) framför, en viktig del av den offentlighetsrättsliga lagstiftningen och skulle kunna medföra att skönsmässiga bedömningar av tillsynsmyndigheten inte kommer att prövas i högre instans i den omfattning som rättssäkerheten kräver. Förslaget innebär också, som Justitieombudsmannen framför, ett betydande ingrepp i äganderätten.

Regeringen avser mot denna bakgrund inte gå vidare med Boverkets förslag om ett särskilt delgivningsförfarande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att det inte bör införas ett förenklat delgivningsförfarande för de förslag om rivningsföreläggande och föreläggande om stängsel som lämnas i propositionen och, är således inte berett att ställa sig bakom motionsyrkandet. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservationer

1. Skyldighet att ta ut sanktionsavgift, punkt 2 (M, KD)

av Larry Söder (KD), Viktor Wärnick (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M),
Lars Püss (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4486 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 1 och
2021/22:4495 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att förslaget i propositionen om att det ska framgå av beslut om lov och startbesked när en åtgärd får påbörjas är bra, och vi har ställt oss bakom förslaget. Vi ifrågasätter dock nyttan av att införa en skyldighet att ta ut en sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om verkställbarhet av lov samt villkor i lov, och vi delar den kritik som bl.a. Fastighetsägarna framställt i sitt remissyttrande över Boverkets rapport Tillsynsavgift och byggsanktionsavgifter (rapport 2021:13). Villkor är ovanligt. Att införa en skyldighet att ta ut en sanktionsavgift i de nu aktuella fallen skulle riskera att komplicera plan- och bygglovsprocesserna ytterligare.

Vi anser därför att regeringen inte i plan- och byggförordningen bör införa en skyldighet att ta ut sanktionsavgift för överträdelse av bestämmelsen om verkställbarhet av lov samt villkor i lov.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Presumptionsregelns framtida utformning, punkt 3 (M, KD)

av Larry Söder (KD), Viktor Wärnick (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M),
Lars Püss (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4486 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 2 och
2021/22:4495 av Viktor Wärnick m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att en presumptionsregel kan bidra till att förtydliga och effektivisera byggnadsnämndens tillsynsärenden om enkelt avhjälpta hinder, och vi har därför valt att ställa oss bakom regeringens förslag till en ny sådan regel. Enligt vår mening kan det dock diskuteras om den presumptionsregel som nu införs verkligen träffar rätt. Vi ser t.ex. en risk för att antalet tvister mellan fastighetsägare och hyresgäster kan komma att öka med den nya presumptionsregeln. På sikt skulle den nya regeln vidare kunna leda till att man i hyresavtal i högre utsträckning lägger ansvaret för att avhjälpa hinder på hyresgästen. Detta skulle i förlängningen kunna leda till ökade kostnader för hyresgäster och verksamhetsutövare, vilket inte vore önskvärt. Dessutom har Boverket i rapporten Ansvaret för att åtgärda enkelt avhjälpta hinder (rapport 2021:10) bedömt att effekterna kommer att bli begränsade sett till åtgärdstakten och antal åtgärdade hinder.

För att öka presumptionsregelns träffsäkerhet anser vi därför att regeln borde begränsas så att den endast omfattar enkelt avhjälpta hinder av byggnadsteknisk typ. I praktiken är det fastighetsägaren som har rådighet över sådana hinder. Att åtgärda enkelt avhjälpta hinder av byggnadsteknisk typ kan exempelvis vara att installera en dörrautomatik på grund av en tung dörr eller att ta bort en nivåskillnad.

Enligt vår mening bör regeringen därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag om att presumptionsregeln endast ska omfatta enkelt avhjälpta hinder av byggnadsteknisk typ.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Ett förenklat delgivningsförfarande, punkt 4 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4486 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Boverket föreslår i rapporten Ovårdade tomter och förfallna byggnader (rapport 2015:32) att ett förenklat delgivningsförfarande ska införas för vissa

rivningsförelägganden och vid föreläggande om instängsling. Regeringen har dock valt att inte gå vidare med förslaget. Jag anser att ett förenklat delgivningsförfarande för de förslag om rivningsföreläggande och föreläggande om stängsel som lämnas i propositionen skulle underlätta för byggnadsnämnder att ingripa där det behövs som mest. Regeringen har avfärdat förslaget bl.a. för att det, enligt deras mening, skulle äventyra rättssäkerheten. Ett förenklat delgivningsförfarande kan visserligen påverka enskildas rättssäkerhet, men jag anser att detta måste vägas mot den risk som finns att utebliven verkställighet av förelägganden om rivning och instängsel äventyrar säkerheten för de som uppehåller sig i eller i närheten av ett byggnadsverk. Enligt min mening är det av särskild vikt att byggnadsnämnden vid sådana säkerhetsrisker kan utföra sitt arbete på ett effektivt sätt.

Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag om att införa ett förenklat delgivningsförfarande när det gäller de bestämmelser om rivningsföreläggande och föreläggande om instängsling som är aktuella i propositionen.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:149 En effektivisering av byggnadsnämndens tillsyn:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Följdmotionerna

2021/22:4486 av Larry Söder m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inte bör införa en skyldighet att ta ut sanktionsavgift för åtgärder som påbörjas innan ett lovbeslut får verkställas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den presumptionsregel som regeringen föreslår ska begränsas till enkelt avhjälpna hinder av byggnadsteknisk typ och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas ett förenklat delgivningsförfarande för vissa rivningsförelägganden och vid föreläggande om instängsling och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4495 av Viktor Wärnick m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inte bör införa en skyldighet att ta ut sanktionsavgift för åtgärder som påbörjas innan ett lovbeslut får verkställas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den presumptionsregel som regeringen föreslår ska begränsas till enkelt avhjälpna hinder av byggnadsteknisk typ och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs i fråga om plan- och bygglagen (2010:900)

dels att 9 kap. 40 §, 10 kap. 24 §, 11 kap. 8, 19, 21 och 24 §§ och rubriken närmast före 11 kap. 24 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 9 kap. 33 b § och 10 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

33 b §

Innan tiden för ett tidsbegränsat bygglov har gått ut ska den plats eller det byggnadsverk som lovet avser återställas. Om tiden har förlängts ska platsen eller byggnadsverket i stället återställas innan den nya tiden har gått ut.

Bestämmelserna om bygglov, rivningslov, marklov och anmälan i denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen gäller inte för åtgärder som vidtas för att återställa en plats eller ett byggnadsverk enligt första stycket.

Trots första stycket behöver platsen eller byggnadsverket inte återställas om byggnadsnämnden har gett bygglov som inte är tidsbegränsat för åtgärden.

40 §¹

Av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska det framgå

1. vilken giltighetstid lovet har,
2. om det ska finnas någon som är kontrollansvarig och i så fall vem eller vilka som är kontrollansvariga, *och*
3. att lovet inte innebär en rätt att påbörja den sökta åtgärden förrän byggnadsnämnden har gett ett startbesked enligt 10 kap.

2. om det ska finnas någon som är kontrollansvarig och i så fall vem eller vilka som är kontrollansvariga,
3. att lovet inte innebär en rätt att påbörja den sökta åtgärden förrän byggnadsnämnden har gett ett startbesked enligt 10 kap., *och*

4. att beslutet om lov ska vara verkställbart enligt 42 a § innan de

¹ Senaste lydelse 2014:902.

åtgärder som omfattas av lovet får påbörjas.

Lovet ska också innehålla de villkor och upplysningar som följer av 23, 36, 37 eller 38 § eller behövs i övrigt.

Lovet ska också innehålla de villkor och upplysningar som följer av 23, 33 b, 36, 37 eller 38 § eller behövs i övrigt.

Om ett bygglov avser nybyggnad eller tillbyggnad av en bostadsbyggnad utanför ett område med detaljplan ska det, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, även framgå beräknade värden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnadens fasad och vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

10 kap.

3 a §

Om byggnadsnämnden har gett ett startbesked enligt 3 § för en viss del av en åtgärd, får en annan del av åtgärden inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked som omfattar den delen.

24 §

I startbeskedet ska byggnadsnämnden

1. fastställa den kontrollplan som ska gälla för åtgärderna enligt byggherrens förslag och det som kommit fram i det tekniska samrådet eller annars i handläggningen av ärendet, med uppgift om vem eller vilka som är sakkunniga eller kontrollansvariga,

2. bestämma villkor för att få påbörja åtgärderna, om sådana villkor behövs,

3. bestämma villkor och ungefärlig tidpunkt för utstakning, om utstakning behövs,

4. bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden inför beslut om slutbesked, och

5. ge upplysningar om krav enligt annan lagstiftning, i den mån sådana upplysningar behövs.

4. bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden inför beslut om slutbesked,

5. ge upplysningar om krav enligt annan lagstiftning, i den mån sådana upplysningar behövs, och

6. ange vid vilken tidpunkt som åtgärderna får påbörjas om de enligt 9 kap. 36 eller 37 § inte får påbörjas direkt eller om beslutet om lov för åtgärderna enligt 42 a § inte får verkställas direkt.

11 kap.**8 §²**

För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har

1. byggnadsnämnden och länsstyrelsen samt den som på nämndens eller länsstyrelsens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt att där vidta de åtgärder som behövs för att utföra arbetet,

2. en tillsynsmyndighet rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar från byggherren som behövs för tillsynen *över bygg-, rivnings- och markåtgärder*, och 2. en tillsynsmyndighet rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar från byggherren, *fastighetsägaren eller ägaren av ett byggnadsverk* som behövs för tillsynen, och

3. en tillsynsmyndighet rätt att hos den som tillverkar eller representerar den som tillverkar och hos den som importerar eller saluför byggprodukter som omfattas av tillsynen

a) få tillgång till produkter för kontroll,
b) på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs, och
c) få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder.

Tillsynsmyndighetens rätt enligt första stycket 3 gäller även hos den som installerar hissar.

En myndighet som framställer kartor för samhällets behov har för att fullgöra sin kartläggningsuppgift också en sådan rätt till tillträde som anges i första stycket 1, dock inte till bostäder.

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna ta del av innehållet i ett utländskt certifikat, intyg eller annan handling, ska handlingen på myndighetens begäran visas i översättning till svenska. Översättningen behöver inte vara auktoriserad.

19 §

Om en byggherre, ägare, nyttjanderättshavare, väghållare, kontrollansvarig, sakkunnig eller huvudman för en allmän plats låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot en skyldighet enligt denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förelägga denne att inom en viss tid vidta åtgärden (åtgärdsföreläggande).

Förelägganden om att avhjälpa ett sådant hinder som avses i 8 kap. 2 § andra stycket eller 8 kap. 12 § andra stycket ska riktas mot den som har rådighet över hindret. Om inte annat visas ska det anses vara ägaren av byggnaden respektive den allmänna platsens huvudman.

² Senaste lydelse 2016:140.

21 §

Om ett byggnadsverk är förfallet eller skadat i väsentlig omfattning och inte sätts i stånd inom skälig tid, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att inom viss tid riva byggnadsverket (rivningsföreläggande).

Byggnadsnämnden får förelägga ägaren av ett byggnadsverk som är förfallet eller skadat i väsentlig omfattning att inom viss tid riva byggnadsverket (rivningsföreläggande).

Ett rivningsföreläggande ska föregås av ett föreläggande enligt 19 § att sätta byggnadsverket i stånd. Detta gäller dock inte om det avser byggnadsverk med brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnadsverket och det kan antas att dessa brister inte kan åtgärdas med mindre ingripande åtgärder.

Förelägganden om stängsel kring industrianläggningar som inte används

Förelägganden om stängsel

24 §

Om ett byggnadsverk för industriändamål inte längre används, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att anordna stängsel kring det, om det behövs till skydd mot olycksfall.

Byggnadsnämnden får förelägga ägaren av ett byggnadsverk att anordna stängsel kring det, om byggnadsverket har brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av det.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2022.